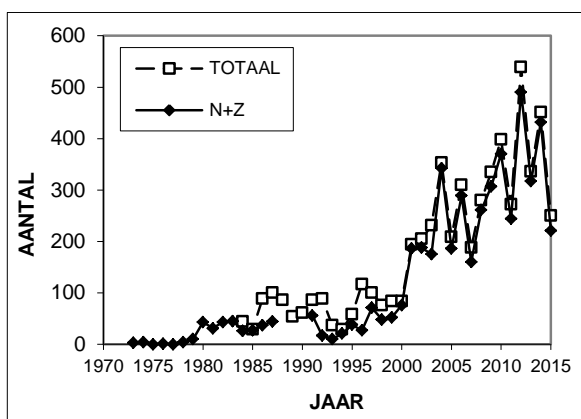

Het voorkomen van de kuifeend in de westelijke Eempolders

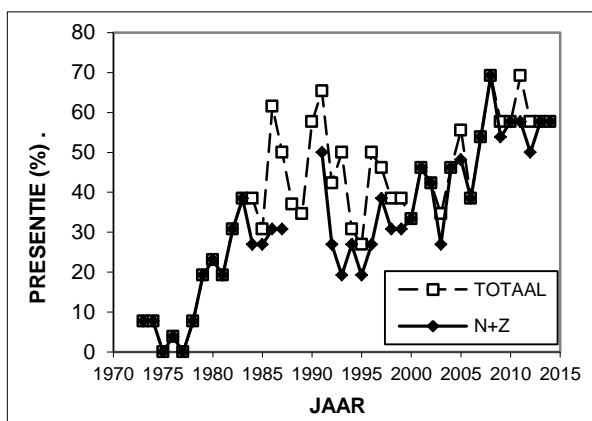
De kuifeend is pas in de tweede helft van de vorige eeuw in behoorlijke aantallen in Nederland gaan broeden. Toen onze tellingen in 1973 begonnen zag men bijna geen kuifeenden (figuur 1). In de jaren tachtig was er een vrij plotselinge toename, gevolgd door een stabilisatie tot ongeveer het jaar 2000. Dan zien we een sterke stijging in de totale aantallen, die nog steeds lijkt voort te duren.

De aantallen verschillen sterk tussen de telgebieden. In Noord zien we zowel de stijging rond 1980 als die vanaf 2000. Die laatste en grootste stijging treedt eigenlijk alleen in Noord op. In de Oostermeent zijn de aantallen vanaf 1984 (toen de tellingen daar begonnen) tot 2000 ongeveer even hoog als in Noord. In Zuid zijn de aantallen heel laag, met een stijging vanaf 2008. Landelijk is de kuifeend in vroeger jaren toegenomen, maar sinds 2000 zijn de aantallen als broedvogel stabiel. Opvallend genoeg zijn dat precies de jaren waarin de kuifeend bij ons sterk begon te stijgen.

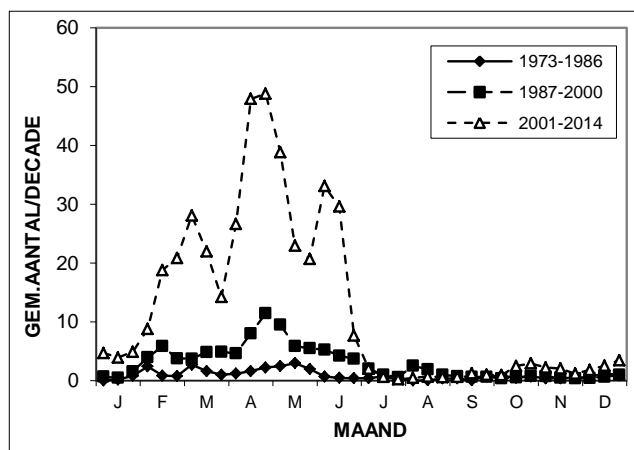
Figuur 1. Totaal aantal getelde kuifeenden per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

Enigszins verrassend begint de presentie al vanaf 1975 sterk toe te nemen. Dit duurt tot rond 1985, daarna volgt een stabilisatie op een waarde van ongeveer 60%. Als we alleen naar de waarnemingen van de telgebieden Noord en Zuid kijken (de Oostermeent wordt pas vanaf 1984 geteld) dan zie we dat daar rond 1985 een presentie van ongeveer 30% bereikt is. Hier stijgt de presentie verder, rond 2010 wordt ook hier de waarde van 60% bereikt. Ondanks de inmiddels grote aantallen blijken kuifeenden dus een groot deel van het jaar niet in de polder te verblijven.

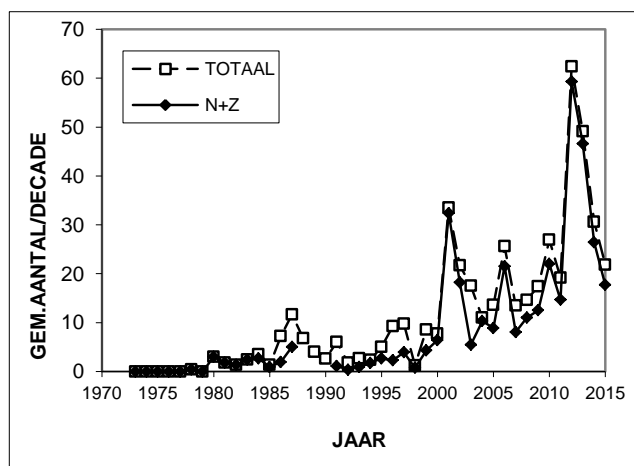
Figuur 2. Presentie van de kuifeend per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

Dit blijkt ook duidelijk uit de verdeling over het jaar (figuur 3). In februari nemen de aantallen sterk toe. Dit gebeurt overigens niet in de Oosterveent, daar begint de toename pas in april. Aan de andere kant is februari in telgebied Zuid juist de periode met de grootste aantallen, in april nemen de aantallen hier juist sterk af. De hoogste aantallen vallen ongeveer samen met de broedtijd. Vanaf juli zijn de gemiddelde aantallen zeer laag. Van juli tot september zijn de kuifeenden in de rui. Een deel van die periode kunnen ze niet vliegen. Ze brengen die tijd door op open water, meestal op het IJsselmeer. Kennelijk komen ze na de rui niet meteen terug. Vanaf oktober zien we zo nu en dan wel weer wat kuifeenden, maar de aantallen blijven meestal laag.

Figuur 3. Gemiddeld aantal kuifeenden per decade voor drie periodes van veertien jaar.

Figuur 4 geeft de gemiddelde aantallen van mei tot en met juni, dat is ongeveer de broedtijd. We zien dat het algemene beeld lijkt op de totale aantallen in figuur 1. Opvallend is wel de sterke daling in de laatste jaren ten opzichte van het wel erg hoge jaar 2012. In de totale aantallen zien we dat minder, omdat vooral in de periode februari tot en met maart de aantallen de laatste jaren sterk gestegen zijn.

Figuur 4. Gemiddeld aantal kuifeenden per telling in de periode mei-juni (broedtijd).

De kuifeend is een duikeend en heeft daarom voldoende diep water nodig. De sloten in de Eempolders zijn erg ondiep, dus ze moeten het hebben van de weteringen en de waaien. Daar zijn er toch nog wel flink wat van aanwezig, dus het is de vraag of het gebied vol is. De verdere ontwikkeling van de aantallen van de kuifeend blijft dus spannend.

Referenties

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden